

Zkušenosti z výuky češtiny pro ukrajinské uprchlíky

HK – Hana Kudelková, učitelka, SŠSOG v Hradci Králové

RD – Radim Dvořák, učitel, ZŠ Smidary

TP – Tereza Píšová, studentka, 3. ročník bakalářského studia

LW – Lucie Weberová, studentka, 2. ročník bakalářského studia

KKo – Kristýna Kotlanová, studentka, 3. ročník bakalářského studia

KKr – Kateryna Kropyva, studentka, 2. ročník navazujícího magisterského studia

Jakou máte zkušenost s výukou českého jazyka jako cizího pro uprchlíky z Ukrajiny?

HK – Začala jsem učit češtinu hned, jak se první uprchlíci objevili v Hradci Králové. Vyučovala jsem na Krajském úřadě přibližně dva měsíce (minimálně 3x týdně), potom jsme výuku realizovali na naší škole SŠSOG v HK. Měla jsem jednu skupinu v počtu asi 20 – byly to matky a jejich starší děti (ve věku 13–20). Učila jsem je až do června 2023. V tomto školním roce už nepokračuji kvůli svým zdravotním problémům, přestože studentky-mamky chtěly.

RD – Ukrajinské žáky jsem doučoval český jazyk na ZŠ Kukleny přibližně 4 měsíce. Doučování bylo vždy na 45 min, 2x do týdne. Věková kategorie byla 3.–9. třída. Většinou šlo o 3–4členné skupiny.

TP – Mé zkušenosti s výukou českého jazyka pro uprchlíky z Ukrajiny jsou ve velké většině pozitivní. Učila jsem převážně děti a mladistvé, kterým učení jazyka nedělalo problém. Podle mě je to dáno tím, že jde o slovenský jazyk. Jedním z postřehů, které mohu zmínit, je to, že více pilně a snaživě byly při učení dívky. Chlapci ke studiu přistupovali laxněji.

LW – K výuce českého jazyka pro uprchlíky z Ukrajiny jsem se dostala prostřednictvím své univerzity ještě před studiem ruského jazyka a literatury.

KKo – Převážně pozitivní, jelikož jsem při výuce českého jazyka ne-
narazila na žádné problémy či nepříjemné situace. Vyučovala jsem jak
žáky základních i středních škol, tak i dospělé osoby. Všichni byli velmi
ochotní a zaujatí výukou cizího jazyka.

KKr – Učila jsem češtinu pro Ukrajince již před začátkem ruské inva-
ze v roce 2022, ale samozřejmě největší nárůst „studentů“ přišel právě s vy-
puknutím války. Myslím si, že výuka češtiny byla v té době záchranou nejen
pro uprchlíky z Ukrajiny, ale také pro mě. Přihlásila jsem se do pěti různých
projektů a učila jsem jak děti, tak dospělé. Tato zkušenost byla pro mě
velmi cenná, protože vše probíhalo velmi rychle během prvních měsíců,
veškerá organizace a přípravy byly na mně. Někdy jsem vedla výuku sama
s 30–40 lidmi ve třídě, bez projektoru a bez jakýchkoli materiálů, ale
byla jsem šťastná, že mohu pomoci. Samozřejmě nyní je to mnohem
jednodušší, ale pro mě, jako pro občanku Ukrajiny, výuka češtiny znamená
mnohem víc než jenom výuku cizího jazyka: je to předávání informací
o životě zde v Česku, odpovídání na všemožné otázky mých studentů
a vysvětlování různých situací, které by zde mohly nastat.

V čem pro Vás byla/je výuka přínosná?

HK – Výuka mě bavila. Studentky se učily velmi pilně a byly vděčné
a velmi si vážily toho, že se mohou češtinu učit. Ruština byla pro mě i pro
ně velice důležitá, neboť to byl náš dorozumívací prostředek pro vysvět-
lení hlavně gramatiky.

RD – Výuka mi byla prospěšná z více důvodů. Zaprvé šlo o obecnou
výukovou praxi. Zadruhé jsem mohl aktivně využívat studovaný jazyk.

TP – Výuka pro mě byla přínosná hlavně z hlediska nové zkušenosti.
Nikdy předtím jsem totiž cizince češtinu neučila, a tak pro mě bylo zají-
mavé sledovat, jaké oblasti jazyka jsou pro ně náročné a které naopak.
Občas jsem byla překvapená, že mezi nejčastější problémy patřilo psaní
háček a čárek ve slovech, které je pro rodilého mluvčího naprosto běžnou
záležitostí.

LW – S výukou mám jisté zkušenosti, ale tato příležitost mi poskytla
zcela nový pohled. Jako rodilí mluvčí vidíme jazyk odlišně než ti, kteří se
jej teprve učí. Věřím, že jsme si všichni odnesli více než jen nové znalosti,

a jsem vděčná za tuto příležitost. Poděkování patří také profesorům, kteří nám každý den pomáhali.

KKo – Pro mě byla velmi přínosná v tom, že jsem si poprvé zkusila roli paní učitelky. Díky této výuce jsem se opět přesvědčila, že jsem si vybrala přesně to povolání, ve kterém chci působit za několik let. A také jsem měla příležitost se dorozumívat v ruštině, což je pro mě jako pro vysokoškolskou studentku velmi podstatné.

KKr – Mohla jsem být a stále jsem něčím prospěšná. Tato zkušenost mě posiluje jako učitelku a zároveň mi umožňuje pomáhat mým spoluobčanům v náročné životní situaci. Pracovala jsem s různými lidmi, kteří se často střídali, a to mě naučilo nebát se chyb, rychle nacházet přístup ke každému jednotlivci, kterého učím. Získala jsem dovednost být zodpovědná a trpělivá, a zároveň jsem se stala velmi flexibilní. Jak jsem už zmínila, často to byla moje záchrana před pocitem viny přeživšího.

Pomohla Vám znalost ruštiny ve výuce?

HK – To už jsem zmínila v bodě 2. Pomohla mi velice. Hlavně úplně na začátku, kdy ještě studentky vůbec nerozuměly česky.

RD – Ruský jazyk mi byl velmi prospěšný. Jak pro mě, tak pro žáky bylo poměrně jednoduché navázat dobrý vztah hned na začátku právě díky menší jazykové bariéře. Někteří žáci dokonce mluvili rusky. Nejvíce mi jazyk pomohl v tempu výuky. Rozhodně jsme mohli postupovat mnohem rychleji, jelikož vysvětlování ČJ šlo s pomocí ruštiny lépe.

TP – Znalost ruštiny pro mě byla ve výuce dle mého názoru stěžejní, protože se stala hlavním jazykem komunikace mezi mnou a dětmi. Další možností komunikace byla angličtina, kterou však ne všichni perfektně ovládali. Zvlášť když šlo o učení mladších dětí, které s tímto cizím jazykem teprve začínaly.

LW – Naučila jsem se tedy s jazykem pracovat z jiného úhlu, a také vysvětlit jazykové problémy v cizím jazyce, který dosud zcela neovládám. Místy to bylo náročné, ale obavu jsem překonala a společný čas se studenty jsme využili maximálně.

KKo – Naprosto, bez znalosti ruského jazyka by bylo velmi složité žáky naučit jakoukoliv látku, kterou jsme probírali.

KKr – Od samého počátku války jsem se rozhodla, že ruský jazyk bude mým posledním prostředkem pro vysvětlení čehokoliv komukoliv. Téměř vůbec jsem nepoužívala tento jazyk, i když jsem učila lidi, kteří mluvili rusky. Zároveň mi znalost ruského jazyka pomáhala vysvětlovat některé gramatické jevy apod.

připravil Jaroslav Sommer